

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

Haridus- ja Teadusministeerium

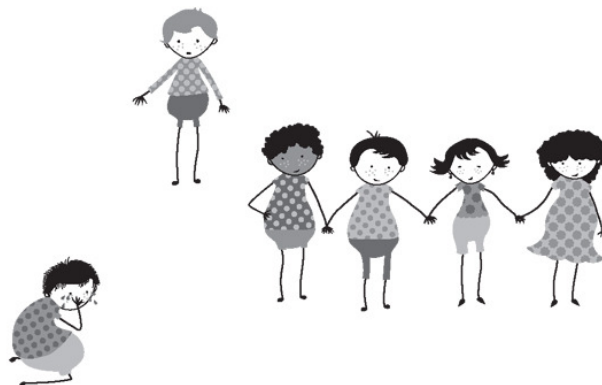

Eesti Noorsootöö Keskus

Koolitus on rahastatud Euroopa Sotsiaalfondi ning Eesti Vabariigi kaasrahastusel elluviidava programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ 1.1.0201.08-0001 ressurssidest.

MITMEKESISUS NOORSOOTÖÖS – ANDEKS, KAS SIIN ON VEEL RUUMI? KOOLITUSRAPORT

Raporti koostajad ja koolitajad: Argo Bachfeldt, Marit Kannelmäe-Geerts, Lianne Ristikivi

Aeg: 15.-17.aprill 2010.a

Koht: Paide, Nelja Kuninga Hotell

SISSEJUHATUS KOOLITUSELE

Koolituse teema, eesmärgid ja planeeritav käsitletav sisu kajastati esialgses kutses. Koolituse päevakavas olid teemad täpsemalt lahti kirjutatud osade kaupa, avamaks detailsemalt laiemate teemade käsitletavat sisu. Koolituse kutse on toodud käesoleva aruande lisas 1 ning koolituse programm lisas 2. Koolituse programm on siinkohal esitatud sellisel kujul, nagu kohapeal vastavalt osalejate ootustele ja vajadustele otsustati kava kohandada, samuti on täpsustatud käsitletud teemat ning toodud kasutatud meetodite nimetused.

EESMÄRGID

Koolituse peaesmärk oli mõista mitmekesiste noortegruppidega töötamise sisu, noorsootöötaja rolli salliva, avatud ja arendava keskkonna loomisel erinevate noortegruppide kaasamisel oma erialasesse tegevusse.

Koolitusel käsitleti põhiteemadena:

- Noorsootöö põhiolemus.
- Noorte kaasamise põhiolemus.
- Mitmekesisuse mõiste tähendus noorsootöös.
- Noorsootöötaja mitmekesisuses noorsootöökeskkonnas.

DEFINITSIOONID

Kursusel käsitleti mitmekesisuse ja noorsootöö kontekstis kasutatavaid mõisteid. Noorsootöö bingos kasutatud terminite juures anti osalejatele viited seadusandlikele dokumentidele, kus on mõistete seletused olemas.

Lisaks jagati osalejatele lisas 3 olev leht lahtiseletatud terminitega.

TEEMA SEOS NOORSOOTÖÖGA NING VAJADUS TEEMAT KÄSITLEDA

Koolitus on rahastatud Euroopa Sotsiaalfondi ning Eesti Vabariigi kaasrahastusel elluviidava programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ 1.1.0201.08-0001 ressurssidest.

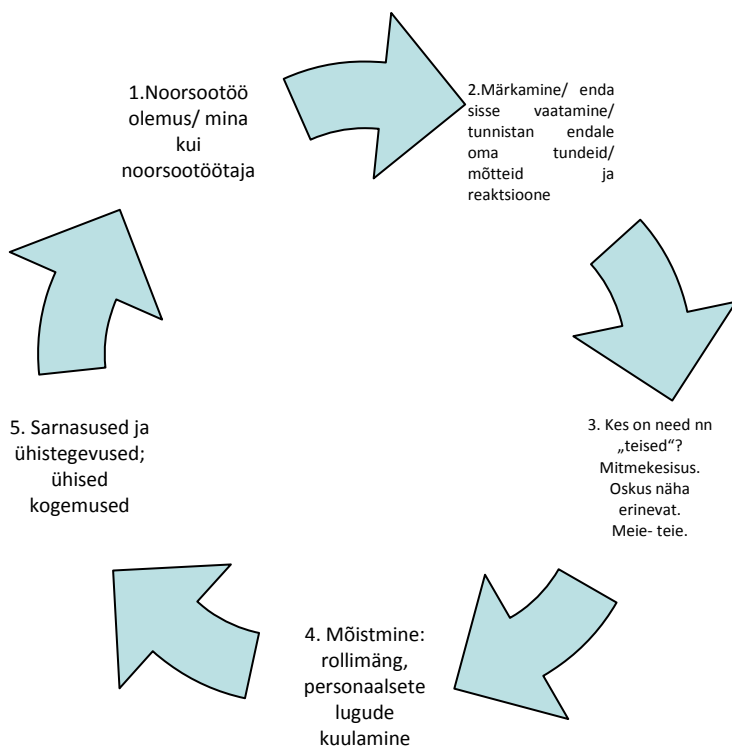
Koolituse teemat täpsustati nimetuse „Mitmekesisus noorsootöös“ täpsustuses – „Andeks, kas siin on veel ruumi?“. Mitmekesisuse arutelust noorsootöö keskkonnas selgus ilmne vajadus erinevate noortegruppide üheaegse kaasamise teema käsitlemiseks. Peamiselt on hetkenoorsootöös valdav kaasamine, kus tegevuses osaleb suhteliselt homogeenne sihtgrupp ja mitmekesisusena nähakse peamiselt, kas töömeetodite mitmekesisust või endi erisubkultuuride nägemist. Koolituse käigus püüti laiendada osalejate silmaringi erinevate noortegruppide kaasamisest kui väärtusest ja võimalusest oma tööd rikastada. Erinevate noortegruppidega töötamine saab alguse noorsootöötajast endast, tema oskusest ennast tunda, sallivusest ja julgusest erinevate sihtgruppidega töötada. Nii käsitleti koolitusel noorsootöötaja enda valmisolekut mitmekesisuse sihtgruppidega töötamiseks.

Erinevate meetodite valikult ning teemade käsitlemisel lähtuti eelnevast tulenevalt peamiselt kolmest kesksest lähtekohast – noorsootöö, mitmekesisus ning mina kui noorsootöötaja mitmekesisust väärtustavas keskkonnas. Eraldi vaadeldi sihtgruppi kui mitmekesisuseid noori ning meetodeid, kuidas noori kaasata ühte viisi ja võrdsetena noorsootöö tegevustesse. Koolitusel osalejate ootustele vastavalt pakuti ruumi ja võimalusi omavahel kogemuste jagamiseks senisest praktikast noorsootöös ning üheskoos võimalike tegevuste planeerimiseks. Ka koos ja üksinda unistamiseks, milline võiks olla ideaalne noorsootöö mitmekesisuses aeg-ruumis ning kus paikneda nende kontekstis noorsootöötaja.

PROGRAMM

PROGRAMM

Koolituse ülesehitamisel järgiti spetsiaalselt selle koolituse jaoks väljatöötatud skeemi, mis võeti aluseks kursuse teemade käsitlemise järjestuse ja meetodite valikul

Koolituse programm kajastub lisa 2 toodud koolituse päevakavas.

Koolitus on rahastatud Euroopa Sotsiaalfondi ning Eesti Vabariigi kaasrahastusel elluviidava programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ 1.1.0201.08-0001 ressurssidest.

MEETODID JA NENDE KIRJELDUS

Siinkohal on toodud mõnede kasutusel olevate meetodite kirjeldused.

Ootuste õhupall

Osalejate ootuste väljaselgitamiseks paluti osalejatel jaguneda 6-liikmelistesse gruppidesse. Igal grupil paluti võtta kolme erinevat värvi märkmepaber. Rohelisele paberile paluti kirjutada ootused – mida soovin siit koolitusest saada; so midagi, mis õhupalli õhku tõstab. Kollasele paberile paluti kirjutada midagi, mida osalejad ise koolitusse on valmis panustama; need on nõõrid, mis hoiavad õhupalli üleval. Roosale märkmepaberile paluti kirjutada miski, mis peaks toimuma või juhtuma, et koolitus täielikult ebaõnnestuks; nende näol on tegemist korvi küljes olevate liivakottidega, mis õhupalli õhku tõusmast takistavad.

Mõistete kaart

Koolituse programmi käigus oli kasutusel mõistete kaart, mille tulemusena kujunes koolituse lõpuks ühtne visuaalne pilt, mis on mitmekesisus noorsootöös. Koolituse alguses kinnitati seinale suur leht ning tutvustati osalejatele, et koolituse käigus iga tsükli järel saab sinna märksõnasid juurde panna. Samuti on igal osalejal võimalus ka omale sobival ajal sinna kinnitada omapoolseid arusaamasid. Seinale kinnitatud suure paberilehe kõrvale on pandud väiksed märkmepaberid, mille peale osalejad saavad märksõnad kirja panna ning kinnitada need (külje pealt) suurele lehele.

Koolituse lõpul tehti kokkuvõtte mõistete kaardi abil kogu kursuse jooksul käsitletust. Võeti kokku koolituse teema – mitmekesisus noorsootöös. Koolituse lõpuks oli kirja pandud järgmised märksõnad „mitmekesisus noorsootöös“ kohta.

- Mitmekesisus avaldub omadustes, mida me endas muuta ei saa – emakeel, puude olemasolu, seksuaalne orientatsioon, rassiline kuuluvus.
- Tervislikust seisundist tuleneva erilisusega noored – HIV-positiivsed, alkohoolikud, suitsetajad.
- Erineva sotsiaalse taustaga noored – keskkond (maal, linnas), sotsiaalne kuuluvus (kus mu vanemad töötavad).
- Erinevad vanusegrupid – vajavad erinevat lähenemist.
- Keskkond peab olema avatud. Kogu meeskonna valmisolek töötada koos mitmekesise noorsootöö nimel.
- Maailma ilu on mitmekesisuses. Võimalus noortel areneda ja võimalus noorsootöötajatel endil areneda töös mitmekesiste sihtgruppidega.
- Teisi grupe omale külla kutsuda on võimalus
- Mitmekesised omadused, mille muutumine isikul on tõenäolisem, sh subkultuurid, isikupärased omadused, huvid ja hovid, kasvatus erinevused, kooli, kodu ja noorte keskuste koostöö.

Tutvumiskarusell

Osalejatel paluti võtta ringjoonele ning lugeda kaheks. Number ühed asusid ringi keskele, number kahed väljapoole. Osalejaid juhendati keerata näod vastakuti, et moodustusid paarid seesmises ja välimises ringis olejatest. Mängujuht luges ükshaaval ette küsimused, mille üle osalejad arutasid. Iga küsimuse juures oli aega 60 sekundit – so paari peale kasutada üks minut. Seejärel nimetas mängujuht, kes ja kummale poole liikus, nt välimised liiguvad 1 koha paremale; sisemised liiguvad 1 koha paremale; välimised liiguvad 6 sammu vasakule; sisemised liiguvad 8 sammu paremale.

Küsimused olid järgmised:

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

Haridus- ja Teadusministeerium

Eesti Noorsootöö Keskus

Koolitus on rahastatud Euroopa Sotsiaalfondi ning Eesti Vabariigi kaasrahastusel elluviidava programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ 1.1.0201.08-0001 ressurssidest.

1. Mis on sinu lemmiktegevus? Mida sulle meeldib teha?
2. Milles oled unikaalne, andekas?
3. Millised on tänapäeva noored?
4. Miks Sa sellele koolitusele tulid?

Viimaste paariliste leidmisel küsiti, mida tahaksid täna süüa, ning paluti osalejatel jalutada söögikohta, arutades söögi üle.

Ajajoon

Iga osaleja sai A3 paberi, pastaka ja markeri. Ülesanne oli joonistada omale isiklik nn ajajoon, mis kajastab aastate järgi olulisemaid sündmusi osaleja noorsootöö valdkonnas, millest tulenevalt ta on sealmaal, kus hetkel on – siia noorsootöötajate koolitusele jõudnud. Aega ülesande täitmiseks oli 30 minutit. Seejärel koguneti taas ringi ning jaotati osalejad nelja gruppi (mängukaartide abil). Väikestes gruppides võrreldi, jagati ja arutati grupiliikmete ajajoonte üle – kuidas siia jõuti ning milline on kellegi noorsootöö tee olnud. Grupiaruteludeks oli aega 20 minutit. Taas koguneti suurde gruppi ning grupid tegid lühikokkuvõtte räägitust.

Kunstiline väljendus

Samades viimastes gruppides paluti 30 minuti jooksul panna kunstikeelde (nt kollaažina, posterina, natüürmordina vms ehk kujutada oma grupiga vastus kolmele küsimusele: 1) Kuidas meil praegu olukord on noorsootöös ja mitmekesisuses? 2) Kuidas võiks olla olukord noorsootöös mitmekesisuses (ideaalpilt)? 3) Mida teha, et oleks nii, kuidas võiks olla. Ülesanne võimaldas osalejatel mõelda, milliseid muutusi nad soovivad noorsootöös ellu kutsuda. Pärast aja möödumist, kinnitatakse posterid seinale. Igaüks mõtleb ühe minuti jooksul, mis peaks muutuma, et Eesti noorsootöö oleks ideaalne. Seejärel süütab iga osaleja tiku ning selle põlemise jooksul ütleb ühe lubaduse, mida ta lubab teha, et noorsootöö oleks ideaalne. Osalejad lubasid nt:

- näidata noortele eeskujuna oma käitumise ja huvidega;
- ühendada noori ühise eesmärgi nimel;
- olla avatud ning püüda inimest mõista;
- arendada ja areneda loovalt ja loovuslikult;
- aidata leida noortel nende elutee;
- vahendada infot;
- aidata noori, kui selleks vajadus on;
- kuulata noori;
- pakkuda erinevaid huvitegevusi;
- ennast kurssi viia noorsootöö mitmekesisusega, et selle kaudu noorteni jõuda;
- leida ühist keelt vene keelt kõneleva noorega, mitte ei ütle, et ei räägi vene keelt;
- minuga saab noortel olema lõbus pikemat aega;
- ei anna alla bürokraatia draakoniga, et luua noortele rohkem võimalusi;
- olla võimalikult asjalik vahepuhver kõrgemal seisvate instantside ja noorte vahe;
- viia noorte igasse eluaspekti loomingulise ja võimaluse arendada ennast kui isiksust;
- anda kõikidele noortele läbi huviringide olla kaasatud;
- noorteüritustele rohkem leida sponsoreid;
- pakkuda noortele elamusid;
- alustada iseenda muutmisest, et muuta maailma paremaks;
- aidata noortel tulla läbi sotsiaalpedagoogika tulla toime nendel olemasolevate ressursside ja omadustega;
- ei jäta noori kunagi oma murega üksi, vaid leida tee nende mure lahendamiseks.

Haridus- ja Teadusministeerium

Koolitus on rahastatud Euroopa Sotsiaalfondi ning Eesti Vabariigi kaasrahastusel elluviidava programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ 1.1.0201.08-0001 ressurssidest.

Noorsootöö bingo

Õppeosa eesmärk oli, et osalejad on saanud ühtemoodi aru noorsootöö olemusest ja selle raames tehtud kokkulepetest Eestis.

Iga osaleja sai omale nn bingo-ruutudega lehe, milles olid küsimused noortevaldkonna kohta. Osalejate ülesanne oli leida ruumist inimene, kes oskas küsimusele vastata ning kirjutada tema nimi küsimusega kastikesse. Lisaks paluti sel inimesel rääkida, milline on küsimuse vastus. Ülesande täitmiseks oli aega 30 minutit.

Kui kõik olid oma lehed täitnud, koguneti ühtsesse ringi. Esmalt küsiti, kas keegi sai kõik kastid täis. Ühel osalejal oli tühjaks jäänud üks kast, kolmel osalejal kaks kasti. Ülejäänutel oli rohkem tühje kaste.

Bingo lehel olnud küsimused olid kirjutatud eraldi nn bingo-pallidele. Kõige rohkem täidetud tabeliga osaleja loosis esimese palli küsimusega. Osalejad nimetasid need isikud, kes neil kirjas olid, et teavad vastust esitatud küsimusele. Nad tulid ringi ette ning vastasid küsimusele. Üheskoos arutati ja täpsustati küsimuste õigeid vastuseid. Küsimused lähtusid noorsootöö strateegiast 2006-2013, noorsootöötaja kutsestandardist III, IV, V, huvikooli seadusest, alaealise mõjutusvahendite seadusest, lastekaitse seadusest. Üks küsimusele õigesti vastanutest loosis järgmise palli küsimusega.

Küsimused ja vastused olid järgmised:

1. Kellele kohaldatakse alaealise mõjutusvahendite seadust?
Alaealise mõjutusvahendite seadus § 1
(2) Käesolevat seadust kohaldatakse alaealisele, kes on:
1) nooremana kui neljateistaastasena toime pannud karistusseadustikus ettenähtud kuriteokoosseisule vastava õigusvastase teo;
2) nooremana kui neljateistaastasena toime pannud karistusseadustikus või muus seaduses ettenähtud väärteokoosseisule vastava õigusvastase teo;
3) neljateist- kuni kaheksateistaastasena toime pannud karistusseadustikus ettenähtud kuriteo, kuid prokurör või kohus on leidnud, et isikut saab mõjutada karistust või karistusseadustiku §-s 87 ettenähtud mõjutusvahendit kohaldamata ja kriminaalmenetlus on tema suhtes lõpetatud;
4) neljateist- kuni kaheksateistaastasena toime pannud karistusseadustikus või muus seaduses ettenähtud väärteo, kuid kohtuväline menetleja on leidnud, et isikut saab mõjutada karistust kohaldamata, või kohus on leidnud, et isikut saab mõjutada karistust või karistusseadustiku §-s 87 ettenähtud mõjutusvahendit kohaldamata ja väärteomenetlus on tema suhtes lõpetatud.
(3) Käesolevat seadust kohaldatakse ka alaealisele, kes:
1) ei täida koolikohustust tulenevalt Eesti Vabariigi haridusseaduse (RT 1992, 12, 192; RT I 1993, 35, 547; 40, 593; 63, 892; 1994, 12, 200; 1995, 12, 119; 16, 228; 23, 333; 58, 1003; 1996, 49, 953; 51, 965; 1997, 42, 678; 81, 1365) §-st 8;
2) tarvitab alkohoolset jooki, narkootilist või psühhotroopset ainet.
2. Kes kinnitab alaealiste komisjoni poolt mõjutusvahendina noorteprogrammidesse suunamise korra?
Alaealise mõjutusvahendite seadus § 29 Rakendussätted
(1) Alaealiste komisjoni põhimääruse kinnitab Vabariigi Valitsus.
(2) Alaealiste komisjoni poolt määratud isiku juurde vestlusele suunamise, kasvatuseritingimusi vajavate õpilaste kooli suunamise ja noorteprogrammides osalemise korra kehtestab haridus- ja teadusminister.
(3) Käenduse korra, vanema, kasuvanema, eestkostja või perekonnas hooldaja juures või asenduskodus elamise kohustuse rakendamise korra, lepitamise korra, sotsiaalprogrammides või ravikuurides osalemise rakendamise korra, üldkasuliku töö täitmise korra ning meditsiiniliste vastunäidustuste loetelu, mille olemasolu korral alaealist ei suunata kasvatuseritingimusi vajavate õpilaste kooli, kehtestab Vabariigi Valitsus või tema poolt määratud minister.
3. Kes on erinoorsootöö sihtgrupp noorsootöö strateegia järgi?

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

Haridus- ja Teadusministeerium

Eesti Noorsootöö Keskus

Koolitus on rahastatud Euroopa Sotsiaalfondi ning Eesti Vabariigi kaasrahastusel elluviidava programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ 1.1.0201.08-0001 ressurssidest.

Noorsootöö strateegia 2006-2013, lk 23: riskioludes elavad ja/ või probleemkäitumisega noored.

4. Kes on noor noorsootöö seaduse mõistes?

§2 1) noor - seitsme kuni kahekümne kuue aastane füüsiline isik;

5. Kes peab noorteühingute registrit?

§ 8. Noorteühingute register

(1) Noorteühingu registrisse kandmiseks esitab mittetulundusühing Haridus- ja Teadusministeeriumile:

1) noorteühingu registrisse kandmise avalduse;

2) mittetulundusühingute ja sihtasutuste registri registrikaardi väljavõtte;

3) mittetulundusühingu põhikirja koopia;

4) mittetulundusühingu üldkoosoleku otsusega kinnitatud arengukava, milles märgitakse noorteühingu arenguprintsiibid ja -suunad.

(2) Noorteühingute registrisse kantud noorteühing esitab Haridus- ja Teadusministeeriumile iga aasta 15. jaanuariks:

1) ülevaate mittetulundusühingu struktuurist;

2) mittetulundusühingu liikmete üldarvu ning noorte osakaalu selles;

3) mittetulundusühingu üldkoosoleku otsusega kinnitatud noorteühingu eelneva tegevusaasta aruande ja jooksva aasta tegevuskava.

(3) Noorteühingute registrisse ei kanta erakonda ega selle noorteseksiooni.

(4) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 2, 3 ja 4 nimetatud dokumentides muudatuste ja täienduste tegemise korral esitab noorteühing Haridus- ja Teadusministeeriumile andmed muudatuste ja täienduste kohta kümne tööpäeva jooksul nende tegemisest arvates.

(5) Noorteühingute registri põhimääruse kinnitab haridus- ja teadusminister määrusega.

(6) Noorteühingu kandmine Haridus- ja Teadusministeeriumi noorteühingute registrisse on aluseks noorteühingule aastatoetuse määramisel käesoleva seaduse § 18 lõikes 1 sätestatud tingimustel ning noorteühingu noorteprogrammidele ja noorteprojektidele toetuste taotlemisel.

6. Kui vana on alaealine alaealise mõjutusvahendite seaduse mõistes?

Alaealise mõjutusvahendite seadus.

§ 2. Alaealine

Alaealine käesoleva seaduse tähenduses on 7–18 aasta vanune isik.

7. Kui vana on laps lastekaitse seaduse mõistes?

EV lastekaitse seadus.

§ 2. Lapse vanus

Käesolev seadus peab lapseks kuni 18-aastasi inimesi.

8. Kus on määratletud noorsootöötaja kutse-eeskiri?

Noorsootöötaja kutsestandard, lk 16-18.

9. Kus on sätestatud noorsootöö alused?

Noorsootöö strateegia 2006-2013, lk 21.

10. Mida sisaldab lõimitud noortepoliitika tulemusel kujunenud kogemuste pakett?

Noorsootöö strateegia 2006-2013, lk 16.

11. Mille suhtes on kehtestatud eetika põhiteesid kutse-eeskiris noorsootöös?

Noorsootöötaja kutsestandard, lk 16-18: noore suhtes ja noorsootöö keskkonna suhtes.

12. Milline vanuseline jaotus noore eas on toode noorsootöö strateegias?

Noorsootöö strateegia 2006-2013, lk 16: 7-11 a, 12-17 a, 18-26 a.

13. Millised noorteorganisatsioonid saavad riiklikku aastatoetust?

Noorsootöö seadus.

§ 18. Noorteühingute aastatoetus

(1) Noorteühingul, mille liikmeteks on vähemalt 500 noort ja mille kohalikud üksused tegutsevad vähemalt kolmandiku maakondade territooriumil, on õigus taotleda riigieelarvest aastatoetust.

(2) Aastatoetuse taotlemise ja eraldamise tingimused ja korra kinnitab haridus- ja teadusminister määrusega.

(3) Aastatoetuse kasutamise otsustab noorteühingu üldkoosolek.

14. Millised on huvikooli õppuri õigused huvikooli seaduse mõistes?

Huvikooli seadus.

§ 19. Õppurite õigused ja kohustused

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

Haridus- ja Teadusministeerium

Eesti Noorsootöö Keskus

Koolitus on rahastatud Euroopa Sotsiaalfondi ning Eesti Vabariigi kaasrahastusel elluviidava programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ 1.1.0201.08-0001 ressurssidest.

(1) Õppuril on õigus:

- 1) tutvuda enne huvikooli õppima asumist ja õppimise ajal huvialade õppekavade, huvikooli põhimääruse ning kodukorraga;
  - 2) nõuda huviala õppekavale vastavat tegevust;
  - 3) osaleda valitud esindaja kaudu huvikooli hoolekogu tegevuses;
  - 4) moodustada õpilasmavalitsus ja osaleda selle tegevuses;
  - 5) kasutada muid seaduse ja huvikooli põhimäärusega kehtestatud õigusi.
15. Millised on lapse kohustused lastekaitse seaduse mõistes?
EV lastekaitse seadus.

III. LAPSE KOHUSTUSED

§ 18. Lapse kohustused vanemate ja perekonna ees

- (1) Laps peab austama oma vanemaid ja kasvatajaid, nagu ka nemad peavad austama oma lapsi.
- (2) Laps peab aitama oma abivajavaid vanemaid, vanavanemaid, õdesid-vendi ja üleskasvatajaid.

§ 19. Lapse kohustused ühiskonna ees

Laps on täisväärtuslik ühiskonnaliige. Tema kohustused ühiskonna ees küpsevad koos eaga. Laps peab:

- 1) täitma oma põhiseaduslikke kohustusi Eesti Vabariigi ees;
- 2) lugupidavalt suhtuma riigikorda ja tema seadustesse;
- 3) hoidma kultuuriväärtusi ja elukeskkonda;
- 4) kinni pidama väärika käitumise tavadest ja järgima elu-, töö- ja õpikoha reegleid.

§ 20. Laps ja kaasinimesed

- (1) Laps peab kaasinimestega lugupidavalt käituma.
- (2) Oma õiguste kasutamisel ei tohi laps kahjustada teiste laste ega täiskasvanute seaduslikke huve ja õigusi.

§ 21. Laps ja töö

- (1) Eakohane ja vabatahtlik töö on lapse normaalse arengu tähtis tingimus. Laps hooldab iseennast, osaleb oma perekonna ühistes toimetustes ja töödes.
- (2) Riik ja kohalikud omavalitsused loovad laste tööks vajalikud tingimused. Sotsiaaltalitus jälgib lapse töötamise vastavust töö ohutuse ja tervise kaitse nõuetele ning käesoleva seaduse põhimõtetele.

§ 22. Lapse koolikohustus

Lapsel on koolikohustus vastavalt Eesti Vabariigi haridusseadusele.

§ 23. Lapse kohustus hoida oma tervist

Iga laps peab hoidma oma tervist ja seda mitte rikkuma, et olla kord ise täisväärtuslik elujätkaja.

§ 23¹. Alaealise liikumisvabaduse piirang

- (1) Laps on kohustatud järgima avalikku korda.
- (2) Alla 16-aastasel alaealisel on keelatud viibida ilma täiskasvanud saatjata avalikes kohtades kella 23.00-6.00. Ajavahemikus 01.06-31.08 on alaealisel keelatud viibida ilma täiskasvanud saatjata avalikes kohtades kella 24.00-5.00.
- (3) Kohalikul omavalitsusel on õigus käesolevas paragrahvis sätestatud öist liikumispiirangut ajutiselt lühendada.
- (4) Käesolevas paragrahvis sätestatud kohustuse mittejärgimise korral kohaldatakse haldusvastutust vastavalt haldusõiguserikkumiste seadustiku §-le 142.

16. Millised on noorsootöö korralduse põhimõtted?

Noorsootöö strateegia 2006-2013, lk 21.

17. Millised on valla- või linnavolikogu ülesanded noorsootöö korraldamisel noorsootöö seaduse mõistes?
Noorsootöö seadus.

§ 6. Valla- või linnavolikogu ülesanded

(1) Valla- või linnavolikogu:

- 1) määrab noorsootöö prioriteedid oma haldusterritooriumil ning sätestab nende saavutamiseks vajalikud ülesanded valla või linna arengukavas;
- 2) kinnitab noorteühingute noorteprogrammide ja noorteprojektide valla- või linnaelarvest toetamise tingimused, korra ja taotluste vormid ning vajaduse korral näeb ette omaosaluse tingimused toetuse saamiseks;
- 2¹) toetab eelarveliste vahendite olemasolul antud valla või linna haldusterritooriumil tegutsevate noorteühingute noorteprogramme ja noorteprojekte;
- 3) täidab teisi noorsootöö korraldamise ülesandeid oma haldusterritooriumil.

Haridus- ja Teadusministeerium

Koolitus on rahastatud Euroopa Sotsiaalfondi ning Eesti Vabariigi kaasrahastusel elluviidava programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ 1.1.0201.08-0001 ressurssidest.

(2) Valla või linna haldusterritooriumil tegutsevatel noorteühingutel on õigus teha valla- või linnavolikogule ettepanekuid valla või linna arengukava koostamisel.

18. Mis on aktiivne osalus ja passiivne osalus?

Noorsootöö strateegia 2006-2013, lk 34.

19. Mis on avatud noorsootöö meetod?

Noorsootöö strateegia 2006-2013, lk 33.

20. Mis on huvikooli huvikooli seaduse mõistes?

Huvikooli seadus.

§ 2. Huvikooli õiguslik seisund

Huvikool on kohaliku omavalitsuse üksuse (edaspidi *kooli pidaja*) asutus.

§ 3. Huvikooli mõiste

Huvikool on haridusasutus, mis tegutseb noorsootöö valdkonnas ning loob huvihariduse omandamise ja isiksuse mitmekülgse arengu, sealhulgas oma keele ja kultuuri viljelemise võimalused huvihariduse erinevates valdkondades.

21. Mis on noorsootöö seaduse järgi noorsootöö?

Noorsootöö seadus.

§ 3. Noorsootöö

(1) Noorsootöö on noortele tingimuste loomine arendavaks tegevuseks, mis võimaldab neil vaba tahte alusel perekonna-, tasemekoolituse- ja tööväliselt tegutseda.

(2) Noorsootöö sisuks on noorte sotsiaal-, kultuuri- ja tervisekasvatus, mis soodustab noorte vaimset ja füüsilist arengut.

22. Mis on noorteprojekt ja noorteprogramm noorsootöö seaduse mõistes?

Noorsootöö seadus § 2.

2) noorteprojekt - noorsootöö valdkonda kuuluv tegevusplaan koos eelarvega, mis teenib noorsootöö eesmärgi ning mille kestus on kuni üks aasta;

3) noorteprogramm - noorsootöö valdkonda kuuluv tegevuskava, mille realiseerimiseks koostatakse konkreetsed projektid ning mille kestus on rohkem kui üks aasta;

23. Mis vahet on noortelaagril ja projektlaagril?

Noorsootöö seadus

Noorsootöö seadus.

§ 8¹. Noortelaager ja projektlaager

Noortelaagri ja projektlaagri korraldajad pakuvad noortele tasemekoolitusevälist tasulist teenust, mille sisuks on noorte tervistav ja arendav puhkus.

§ 9. Noortelaagri mõiste ja õiguslik seisund

Noortelaager tegutseb äriregistrisse, mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrisse või Eesti kirikute, koguduste ja koguduste liitude registrisse (edaspidi *register*) kantud isiku või avalik-õigusliku juriidilise isiku (edaspidi *pidaja*) asutusena, millele on välja antud Haridus- ja Teadusministeeriumi tegevusluba vastavalt käesoleva seaduse §-le 10. Noortelaager vastab järgmistele tingimustele:

1) ühe vahetuse pikkus on vähemalt kuus ööpäeva;

2) laager tegutseb aastas üle 60 päeva.

§ 15. Projektlaager

(1) Projektlaager on laager, mille ühe vahetuse pikkus on vähemalt kuus ööpäeva ja mis tegutseb aastas mitte üle 60 päeva.

(2) Kui projektlaager tegutseb aastas üle 60 päeva, on projektlaagri läbiviija kohustatud taotlema noortelaagri tegevusluba vastavalt käesolevas seaduses sätestatud korrale.

(3) Valla- või linnavalitsus, mille haldusterritooriumil projektlaager läbi viiakse, annab tema poolt kehtestatud korras loa projektlaagri läbiviimiseks.

24. Mitu noorsootöö valdkonda on noorsootöö strateegia 2006-2013 kohaselt?

Noorsootöö strateegia, lk 23: 10.

Mitmekehisus praktikas ülesande ettevalmistuse osas

Haridus- ja Teadusministeerium

Koolitus on rahastatud Euroopa Sotsiaalfondi ning Eesti Vabariigi kaasrahastusel elluviidava programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ 1.1.0201.08-0001 ressurssidest.

Õpieesmärk oli osalejate oma teadmiste reflekteerimine mitmekesistele noortegruppidele ürituse planeerimisel.

Osalejatel paluti nimetada nn ajurünnaku vormis tunnuseid, mis iseloomustavad hed noorteüritust. Nimetatud omadused märgiti pabertahvlile. Seejärel sai iga osaleja omale jaotuslehe (vt lisa 5) hea noorteürituse tunnustega.

Esialt jagati osalejad viieks grupiks täringu abil – sama numbri veeratanud osalejad kuulusid ühte gruppi. Grupid kogunesid ning iga osaleja sai omale tööjuhendi. Tööjuhendi kohaselt oli iga grupi ülesanne valmistada ette noortesündmus. Iga grupp valis omale etteantud ürituse vormide seast ühe, vastavalt ühepäevane matk, kolmepäevane laager, söbrapäeva pidu, kunstipäev noortekeskuses, tööhõive teemaline töötuba töötutele.

Seejärel võeti loosi teel omale kolm sihtgruppi, kes kindlasti osalevad. Seejuures erineb nimetatud sihtgrupp teistest gruppidest just nimetatud tunnuse poolest ning iga sihtgrupp on esindatud vähemalt 1/3 osas grupist. Soovi korral võis grupp valida täiendavalt teisi sihtgruppe. Loosiga tõmmatavad sihtgrupid olid järgmised:

1 Venekeelsed	2 Punkarid	3 Gayd	4 Väga rikkast perest	5 Maal elavad
6 Eestikeelsed	7 Gootid	8 Lesbid	9 Töölisklassist	10 Suurlinnas elavad
11 Soomekeelsed	12 Skinhead'id	13 Transvestiidid	14 Vaesest perest	15 Väikelinnas elavad

Ürituse ettevalmistamisel paluti gruppidel välja tuua järgmised aspektid:

- Osalejad ehk sihtgrupp – vähemalt kolm erinevat sihtgruppi (vanus, keel, keskkond, kogemus vms), kirjeldage neid, nende vajadusi ja erisusi. Sihtgrupid peavad erineva üksteisest vähemalt kolme erineva tunnuse alusel. Iga erinev grupp on võrdselt esindatud, st kolmandik osalejatest on ühe tunnuse alusel iseloomustatud. Ülejäänud grupid erinevad antud tunnusest.
- Tegevused – kirjeldage tegevusi ning tooge välja põhjused, miks sellised tegevused valisite lähtuvalt oma erinevast sihtgrupist. Millised on ohud ja võimalused nende tegevuste juures erinevatele sihtgruppidele pakkumisel?
- Üldine korraldus, sh tegevuse läbiviijate valik ja muud detailid, mis on olulised erinevatele sihtgruppidele ühise tegevuse korraldamisel arvesse võtta.

Grupid said ülesandeks ette valmistada oma noortesündmuste tutvustus, mille kestus oli umbes 10 minutit. Esitluseks võidi valida omale sobiv esitlusvorm – etendusest mobiilifilmini.

Noortesündmuste tutvustuse järel toimub analüüs, milles keskenduti järgmistele küsimustele:

1. Millised eelarvamused teile erinevate sihtgruppide osas nende iseloomustamise käigu tekkisid?
2. Kas ja mida sündmuse planeerimisel tegite teisiti, võrreldes ürituse ettevalmistamisega homogeensele sihtrühmale?
3. Kas ja milliseid ohte ning eeliseid tegevuse planeerimise käigus välja tõite või leidsite?
4. Kas teil oli piisavalt informatsiooni erinevate sihtgruppide kohta? Millest puudu jäi?
5. Kas ja millise lisaressurssi, sh inimeste vajadust nägite või välja tõite?
6. Kas ja mis põhjusel oleksite valmis selle noortesündmuse realselt ellu viima?

ANALÜÜS

Sessioon ja meetod töötas hästi. Eelnevalt läbiräägitud ja kokkulepitud koolituse kontseptsioon toimus ning eelnevatest aruteludest antud sisend oli suur väärtus. Koolituse programmi planeeriti eraldi ka noorsootöö valdkonda tutvustav osa. Esialgu ei olnud selle otstarbekus selge, ent pärast

Haridus- ja Teadusministeerium

Koolitus on rahastatud Euroopa Sotsiaalfondi ning Eesti Vabariigi kaasrahastusel elluviidava programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ 1.1.0201.08-0001 ressurssidest.

bingo meetodil noorsootöö seadusandliku raamistiku avamist andsid suur osa osalejatest tagasisidet selle osa käsitlemise vajalikkusest. Mitmed nimetasid, et soovivad ennast enam kurssi viia oma tööd raamistavast seadusandlusest.

Koolitajate eelnevad kohtumised tagasid ühtse arusaama ja lähenemise koolitusele tervikuna. Koolitajate erinevad stiilid – konkreetne vastandatus nn jutustamisele – täiendasid üksteist ning rikastasid oluliselt koolitust.

KAASAMINE JA TAKISTUSED NOORSOOTÖÖS

Osalejad said võimaluse tutvuda erinevate noorte kaasamise lähenemistega ning analüüsida, kuidas nemad oma töös noorte kaasamist käsitlevad.

T-Kit käsiraamat “Sotsiaalne kaasatus” (<http://euroopa.noored.ee>) toob välja, et noorsootööst kõrvale jäämiseks on kahte tüüpi takistust:

Praktilised takistused

- informatsiooni puudumine;
- osalemisloa puudumine – grupi surve liitumise vastu;
- aja või energia puudumine;
- rahapuudus;
- kultuurilised või religioossed vastuolud;
- liikuvusega seotud probleemid.

Isiklikud takistused

- madal enesehinnang;
- enesekindluse puudumine;
- julguse puudumine;
- hirm üleoleva suhtumise ees;
- hirm diskrimineerimise ees.

See ei ole kindlasti lõplik loetelu, kuid mõtlemiseainet kindlasti, miks noored noorsootöö poolt pakutavast eemale jäävad. Nimetatud takistusi võib seostada ka identiteedi mudeliga (kasutatakse ka mitmekesisuse mudelina), mis toob välja inimese identiteedi eri osad (K.A.S käsiraamat <http://www.mitteformaalne.ee/index.php?mid=181>). Noorsootöös peaks seda mudelit vaatama selle pilguga, et millistele noore identiteedi osadele me noorega töötades tähelepanu pöörame, kui sügavale inimese sisse näeme ja kuidas oma tegevustes tema tuumast lähtume. Seades mudeli kõrvale ka takistused, miks noored noorsootöö tegevustega kaasa ei lähe, saab kergemini mõelda tegevuste peale, kuidas noori kaasata.

Aktiivse osaluse põhimõtted (allikas teadmata):

- noored on loovad ja hea kujutlusvõimega;
- noored haaravad kinni ja soovivad panustada tegevustesse, mis neid isiklikult puudutavad;
- õigetes tingimustes noored mitte ainult ei võta, vaid otsivad vastutust;
- aktiivsed tegevused on noorte jaoks sama huvitavad kui „vaba aeg“ (chillimine) ja „mäng“ ning nad tahavad õppida.

Noorte osalusest rääkides võime rääkida neljast C-st ehk neljast tegurist, mis tagavad eduka osalemise (Marc Jans and Kurt de Backer, 2002; ENL Noorte osaluse käsiraamat):

1. Taust (*Context*);
2. Väljakutse (*Challenge*);
3. Võimed (*Capacity*);

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

Haridus- ja Teadusministeerium

Eesti Noorsootöö Keskus

Koolitus on rahastatud Euroopa Sotsiaalfondi ning Eesti Vabariigi kaasrahastusel elluviidava programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ 1.1.0201.08-0001 ressurssidest.

4. Seotus (*Connection*).

Väljakutse tähendab, et ettevõtmine peaks noorele esitama mingi väljakutse, see peaks neid ahvatlema kaasa lööma ja nende silmaringi avardama. Kuid sellise väljakutsega toimetulemiseks peaksid noortel olema küllaldased võimed, sest kui väljakutse on ületamatult raske, võib kaduda huvi ning ebaõnnestumise korral võivad jääda püsima masendus ja umbusk ka järgnevate projektide suhtes. Teisest küljest peaks väljakutse olema piisavalt suur, siis ei hakka noortel igav ning innustust saab saavutusvajadus: „Me saime hakkama!“ Seetõttu peab kaasaja tundma ka noore inimese oskusi ja võimeid ja kohandama projekti nii, et tulemuseks oleks väikeste õnnestumiste ja edusammude jada. Viimane, kuid sugugi mitte vähemtähtis on noorte seotus – noored peavad tundma, et nad on teie ettevõtmisega seotud. Seepärast tulebki tegevused mugandada ja viia kooskõlla selle maailmaga, milles noored elavad. Kui projektis õnnestub neid tegureid arvestada ja tasakaalus hoida, on esimene samm eduka projekti suunas astunud (ENL „Noorte osaluse käsiraamat“, 2009). Seotuse osas tuleb kindlasti siinkohal mängu ka mitmekesisuse aspekt – noorte maailm tähendab ka noorte identiteeti.

Noorte osaluse selgitamiseks tööme näiteks ka Roger Harti (1992) osalusredeli, soovides sellega viidata erinevatele tasanditele. Harti järgi on viis ülemist tasandit aktsepteeritavad ja soovitatavad vormid noorte kaasamiseks. Kolm alumist on ebasoovitavad vormid ja tegelikult noori ei kaasa. Järgnev on põgus ülevaade Harti poolt kirjeldatud tasanditest, alustades positiivseimast:

8 – Noorte omaalgatuslikud, kuid täiskasvanutega jagatud otsused

Initsiatiiv tegevuseks tuleb noortelt, kuid otsuste tegemisel osalevad nii noored kui täiskasvanud. Täiskasvanud innustavad noori, samas saavad noored õppida täiskasvanute elukogemusest. Niiõelda võrdne partnerlus noorte ja täiskasvanute vahel. **Näide:** Avatud Noortekeskuse hoolekogsusse on kaasatud nii noored kui noorsootöötajad, mis aitab tagada erinevate poolte arvamuste kajastust otsustes.

7 – Noorte omaalgatuslikud ja juhitud otsused

Noored algatavad mingi tegevuse ja viivad selle ka ise läbi, täiskasvanutel on vaid toetav roll neis aspektides, kus ilmneb selleks vajadus. Muuhulgas on täiskasvanutel oluline roll just noorte omaalgatusliku tegevuse kogemuse analüüsis, aitamaks noortel teadvustada kogetu väärtust ja tähendust, selle sisu. Selliselt juhitud tegevustes ei ole tavaliselt oluline iga hinna eest parimaid lahendusi/tulemusi saavutada, vaid pigem tagada noortele väärtuslik õppimiskogemus.

Näide: Programmi Euroopa Noored raames elluviidavad noortealgatus projektid.

Diskuteeritav on, milline on “kõige parem” viis noorte kaasamiseks: 7. või 8.tasand. Antud juhul on 8. tasand seotud kõige kõrgemale, kuid on ka arvestatavaid argumente, miks kõige enam väärtustada 7.tasandit.

6 – Täiskasvanute poolt algatatud, kuid noortega jagatud otsused

Täiskasvanud algatavad mingi projekti, kaasavad noored ning lõplikud otsused tehakse koos noortega. **Näide:** Noortekogu, mis on algatatud KOV ametnike initsiatiivil.

5 – Konsultatsioon noortelt ja tagasiside neile

Noored annavad nõu täiskasvanutele küsimustes/otsustes, mis on eeskätt täiskasvanute pärusmaa. Ideaaljuhul on protsessi oluliseks osaks tagasiside noortele - noori teavitatakse, kuidas nende panust kasutatakse ja milline oli lõpptulemus.

Näide: Noorteparlamendi liikmed osalevad linnavolikogu komisjonide töös.

Koolitus on rahastatud Euroopa Sotsiaalfondi ning Eesti Vabariigi kaasrahastusel elluviidava programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ 1.1.0201.08-0001 ressurssidest.

4 – Etteantud roll noortel ja tagasiside neile

Noortele antakse teatud ülesanne tervikprotsessist. Noori teavitatakse, kuidas nende panust kasutatakse ja kuidas see mõjutab lõpptulemust.

Näide: Euroopa päevale pühendatud üritusel kaasati eelnevalt toimunud üritustel osalenud noori, tegemaks esitlust toimunust.

3 – võltsosalus (ingl k. *tokenism*)

Juhtumid, kus tundub, nagu noortele antakse sõna, kuid tegelikult pole neil võimalust otsust mõjutada. Eeskätt seotud noorsootöötajate professionaalsuse küsimusega - kas ja kui võrd tunnetab noortega töötav täiskasvanu sellise käitumise ebaeetilisust?

2 – Dekoratsioon

Täiskasvanud lahendavad noortelt tulnud probleeme, kuid noored on otsustusprotsessis vaid nõ kaunistuseks, mõjutavad vaid väga kaudsel viisil.

1 – manipuleerimine

Täiskasvanud pakuvad ise välja teemasid, mis nende arvates võiks olla noorte jaoks aktuaalsed, pakuvad noorte nimel lahendusi probleemidele/teemadele.

MITMEKESISUS NOORSOOTÖÖS

“Mitmekesisus on vaieldamatu tõsiasi; see, kas see ärritab inimesi või lisab nende elule vürtsi, on meie aja fundamentaalsemaid psühholoogilisi, sotsiaalseid, kultuurilisi ja poliitilisi küsimusi.”

John W. Berry, Kanada
kultuuripsühholoog 1997

Osalejatel oli võimalus valida väitemängus oma pool (JAH või EI) näidates sellega oma nõusolekut või mitte nõustumist antud väidetega. Peale poolte valikut arutati erinevate arvamuste üle ja osalejatel oli võimalus ka poolt vahetada. Väga hea meetod näitamaks lisaks erinevatele arvamustele ka seda, et erinevad inimesed saavad sageli asjadest väga erinevalt aru. Väitemeetodile eelnes soojendusemäng, mis tõi välja kõrvalejäämise ehk „sotsiaalse valu“ olemasolu ja vajaduse näha asju laiemalt. Suurem osa mitmekesisuse ettekandest on loetav 2009. aastal toimunud „Mitmekesisus noorsootöös“ raportist: <http://www.mitteformaalne.ee/files/f00576t00.pdf>

Väited

Noorsootöö on avatud kõigile

Noorsootöö eesmärk on hoida noored tänavalt eemale

Eestis elavad inimesed on oma olemuselt sallivad

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

Haridus- ja Teadusministeerium

Eesti Noorsootöökeskus

Koolitus on rahastatud Euroopa Sotsiaalfondi ning Eesti Vabariigi kaasrahastusel elluviidava programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ 1.1.0201.08-0001 ressurssidest.

Eelarvamused on vajalikud

Eelarvamuste omamine võib meid elus aidata

Vähemuste õiguste eest peavad eelkõige seisma vähemused ise

Noored on ühiskonna peegel

Kõigil on õigus omada eelarvamusi

Mul ei ole eelarvamusi

Kõik eelarvamused viivad diskrimineerimiseni

Homoseksuaalsete noorte jaoks on vaja erinevaid tegevusi

HIV positiivsel noorel on õigus oma nakkust noorsootõtaja ja teiste noorte eest varjata

Puuetega noori on kerge kaasata

Kõik inimesed on ühtmoodi väärtuslikud

Noored usaldavad mind nõnda palju, et võivad kõigi oma muredega minu juurde tulla

Ma suhtlen sageli inimestega, kes on minust väga erinevad

Ühe näitena, milliseid vahepalasid mitmekesisuse sessioonis kasutasime, on järgmine lugu:

AHVID JA BANAANID

Alustuseks on sul vaja puuri viie ahviga. Riputa puuri keskele banaan ja pane selle alla astmed. Varem või hiljem läheb mõni ahvidest astmete juurde ja hakkab banaani poole ronima. Niipea kui ta on astmele roninud, pritsi kõiki ahve külma veega.

Mõne aja möödudes üritab järgmine ahv sama ning ka tulemus on sama: kõik ahvid kastetakse külma veega üle. Seejärel keera külm vesi kinni. Kui kolmas ahv püüab astmetele ronida, katsuvad teised teda peatada, kuigi külm vesi on kinni keeratud ning neil pole enam märjakssaamise ohtu. Võta üks viiest ahvist puurist välja ning pane tema asemele uus. Uustulnuk märkab banaani ja hakkab astmeid mööda üles ronima. Tema suureks ehmatuses tulevad kõik teised talle seepeale kallale. Pärast järgmist sellelaadset katset ja rünnakut teab ta, et astmetel ronimine toob kaasa teiste ahvide pahameele. Võta ära järgmine esialgu puuris olnud ahvidest ja asenda seegi uue loomaga. Ka see uustulnuk püüab astmeid mööda banaani järele ronida, ent langeb teiste rünnaku ohvriks. Eelmine uustulnuk võtab samuti innukalt karistusaktsioonist osa.

Asenda kolmas ahv uuega. Ka see uustulnuk ronib astmetele ning saab karistada. Kahel neljast ründavast ahvist pole aimugi, miks nad teda peksavad või miks nendel astmeid mööda ei lastud ronida.

Asenda ka neljas ja viies ahv.

Kõik ahvid, kes pärast katset astmeid mööda banaanini ronida külma veega märjaks kasteti, on nüüd puurist läinud. Sellegipoolest ei ürita enam ükski ahv astmetele läheneda ja banaani kätte saada.

Miks? Sest nii on asjad siinkandis alati käinud...

Küsimused aruteluks:

1. Mõned inimesed arvavad, et loomi ei saa või vähemalt ei sobi kasutada illustreerimaks inimkultuuri toimimist. Mida sina sellest arvad? Kuidas sa seda põhjendad?
2. Kas sinu ühiskonnas, kultuuris või sotsiaalses grupis on mingeid keelde, millest sa päris hästi aru ei saa?
3. Mõtle ühe sellise keelu peale ja püüa seda väljaspoolseisjale selgitada.

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

Haridus- ja Teadusministeerium

Eesti Noorsootöö Keskus

Koolitus on rahastatud Euroopa Sotsiaalfondi ning Eesti Vabariigi kaasrahastusel elluviidava programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ 1.1.0201.08-0001 ressurssidest.

Allikas: „*Discovering Diversity*“, autor Mark Taylor

K.A.S käsiraamat (MFÕ veebis: <http://www.mitteformaalne.ee/index.php?file=99>)

TAGASISIDE

KOOLITAJATELT

Järeltõlke vajaduse kasutamine osutus ainuõigeks lahenduseks. Selliselt langes aga ühele nn tõlkivale koolitajale suurem koormus. Seetõttu oli eriti hea, et meeskonda kuulus kolm, mitte kaks koolitajat. Tugevus oli kindlasti osalejatelt läbiva tagasiside küsimine ning programmi kohandamine vastavalt osalejate ootustele ning vajadustele. Samas tõi kaks-keelsus kaasa väga väärtusliku õpikogemuse ja mitmekesisuse kui väärtuse praktiseerimise koolituskeskkonnas. Kindlasti tasub mitmekeelseid koolitusi jätkuvalt koolituskalendrisse planeerida. Teemana on mitmekesisus äärmiselt oluline käsitlemiseks, et kummutada müüte ja hirmu, mis antud teemaga kaasneb. Noorsootöötajad läksid teemaga käesoleval koolitusel kaasa ja tundus, et paljudel tekkis soov antud teemaga edasi tegeleda.

OSALEJATELT

Osalejatelt koguti iga päeva lõpus vestlusringis vahetagasisidet kursuse käigu kohta – käsitletava sisu ja tehnilise korralduse kohta. Esimesel päeval paluti anda tagasiside korraldusele kahe keele kasutamise osas eelkõige, aga ka muude aspektide kohta, kui soovitakse. Osalejad soovisid rohkem aega omavaheliseks aruteluks. Keeleliselt sooviti, et jätkuks olukord, kus tekst tõlgitakse teise keelde nn järeltõlkena. Päevakava osas toodi ühel korral välja, et esimese päeva viimaseks tegevuseks, mil inimesed on päeva lõpuks ka nii-ehk-nii väsinud, jäeti ehk liiga raske teema – seadusandlus. Sooviti ka tegevust õues, väljaspool seminariruumi. Anti ka praktilist tagasisidet mõnede meetodite rakendamisel, mida koolitajad saavad nende meetodite edasisel kasutamisel rakendada. Antud tagasisidet arvestati järgmise päeva programmi detailsel planeerimisel.

Teisel päeval väljendati osalejate poolt veel ootusi, mida järgmise päevaga soovitakse koolituselt saada. Toodi välja kahte tüüpi ootusi – 1) grupi ja osalejatega kogemuste jagamine ning kogumine, enam sooviti teada saada üksteise tööst ning ka oskustest ja kogemustest; 2) individuaalsed ootused, sh vastuste leidmine praktilistele küsimustele (nt noorte kaasamisest ja motiveerimisest), oma hoiakute reflekteerimine (nt avatuma, sallivama, mõistvama suhtumise kujundamine) ning grupis tekkinud ha tunde ja kontaktide edasine kasutamine.

Kursuse lõpus analüüsisid osalejad individuaalselt kursusel omandatud käe-meetodil. Igaühel paluti istuda kohale, millel nad ei ole kursuse jooksul varem istunud. Iga osaleja sai A3 paberi, millele joonistas oma käe. Igale sõrmele kirjutasid vastavalt – väiksele sõrmele midagi, mis meeldis; nimeta matsile midagi, mis ei meeldinud; pikale peetrile midagi, mida õppisin; nimetissõrmele mingi ettepanek; ning põidlale midagi, mida soovitakse lisada.

Tagasiside ringis tõid osalejad välja positiivsete aspektidena enda analüüsimise võimaluse ning koostöös peituvat tugevuse avastamise koolituse käigus, erinevat liiki õppemeetodite kasutamise (individuaalne töö, grupitöö, mängulised meetodid vaheldumisi teoreetilise poolega. Olulise väärtusena toodi välja võimalus suhelda kaasosalejatega ning seeläbi oma ideede pagasit täiendada, samuti grupi toetust. Kahe keele kasutamise kohta toodi positiivsena välja, et terve koolituse käigus ei toimunud keele põhjal gruppidesse eraldamist (tegelikult oli vaid ühe arutelu käigus eestikeelne ja venekeelne grupp eraldi). Kiidetud koolitajate omavahelist suhtlust ja koostööd. Koolitus sisendas

Haridus- ja Teadusministeerium

Koolitus on rahastatud Euroopa Sotsiaalfondi ning Eesti Vabariigi kaasrahastusel elluviidava programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ 1.1.0201.08-0001 ressurssidest.

paljudele osalejatele julgust ja soovi edasi tegutseda mitmekesise noorsootöö valdkonnas ning hoida koolituse käigus tekkinud kontakte teiste osalejatega edaspidigi.

Ühel korral nimetati, et koolitusel välja toodud teoreetiline materjal oli tuttav ülikooli studiumist. Ühel korral nimetati, et oleks võinud olla rohkem aktiivseid mängu (eriti pärast lõunasööki). Üks osaleja tõi välja ka edasise õpivajaduse – kuidas suhelda ametnikega ning motiveerida noorsootöö valdkonna otsustajaid koostööd tegema.

SOOVITUSED

Kakskeelsete koolituste puhul tuleb kindlasti arvestada asjaoluga, et enamik teksti tuleb järeltõlkena pakkuda. Selliselt peaks olema planeeritud spetsiaalne üks koolitaja/ tõlk, kelle koormus õpetegevuse läbiviimisel iseseisvalt on minimaalne ning kes saab vajadusel koguaeg tõlkimisega tegeleda. Teine võimalus on kaasata vaid need koolitajad, kes suudavad mõlemas keeles rääkida ning kes ise tõlgivad koheselt oma teksti. Lisaks siis tõlgivad osalejate poolt öeldut.

Võimalusel tasub paluda osalejatel endal abiks olla tõlkimisel või kahes keeles oma mõtte väljendamisel. Kui soovime koolitusel luua „päriselu“ keskkonda, siis tulebki arvestada, et alati ei ole kedagi, kes täpselt tõlgib teise inimese räägitu ning tuleb luua õhkkond, et osalejad oleksid ise valmis abi otsima ning rääkima keeles, mis mõlemale sobib. Toimunud koolitusel oli hetki kui see loomulik keskkond tekkis, aga oli ka hetki, kus osalejad ootasid tõlget.

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

Haridus- ja Teadusministeerium

Eesti Noorsootöö Keskus

Koolitus on rahastatud Euroopa Sotsiaalfondi ning Eesti Vabariigi kaasrahastusel elluviidava programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ 1.1.0201.08-0001 ressurssidest.

LISA 1. KOOLITUSE KUTSE

Hea noorsootöötaja!*

Kutsume Sind osalema kakskeelsel koolitusel:

„Mitmekesisus noorsootöös - Andeks, kas siin on veel ruumi?!“

Koolitusel keskendume erinevate noorte ja noortegruppide kaasamise võimalustele noorsootöös. Mõtiskleme mitmekesisuse kui väärtuse üle ja püüame leida vastuseid, mida kaasav noorsootöö võiks ning peaks tähendama. Püüame endas avastada oskusi ja väärtusi noorte mitmekesisuste märkamiseks, et selle kaudu oma tööd rikastada.

Koolituse põhiteemad on:

- Miks ja kuidas näha mitmekesisust kui väärtust?
- Miks ja kuidas leida endas oskus märgata, mõista ja kaasata erinevaid noori?
- Miks ja kuidas luua turvaline ja kaasav keskkond?
- Miks ja kuidas luua erinevusi sallivaid ja sarnasustel põhinevaid tegevusi?

Kolmepäevane koolitus toimub 15.-17. aprillil Paides Nelja Kuninga hotellis.

Koolitus algab 15.aprillil 11:30 ja lõpeb 17.aprillil orienteeruvalt 14:30.

Koolitus toimub paralleelselt nii eesti- kui ka vene keeles.

Koolitus lähtub mitteformaalse õppimise põhimõtetest ning pakub osalejatele mõtteid mitmekesisuse tähendusest, ideid praktiliseks tööks ning mõnusa kogemuste vahetamise pinna.

Koolituse läbiviijad: [Lianne Ristikivi](#), [Marit Kannelmäe-Geerts](#) ja [Argo Bachfeldt](#).

Koolitusel osalemiseks on vajalik täita [kandideerimisvorm](#). Kandideerimine lõpeb **29.03.2010**

Lisainfo koolituse kohta leiad [SIIT](#)

NB! Ühistranspordikulusid ei hüvitata!

*Koolitus, toitlustus ja majutus [Nelja Kuninga](#) hotellis on sulle tasuta ja on rahastatud Euroopa Sotsiaalfondi ning Eesti Vabariigi kaasrahastusel elluviidava programmi [„Noorsootöö kvaliteedi arendamine“](#) 1.1.0201.08-0001 ressurssidest.

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

Haridus- ja Teadusministeerium

Eesti Noorsootöö Keskus

Koolitus on rahastatud Euroopa Sotsiaalfondi ning Eesti Vabariigi kaasrahastusel elluviidava programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ 1.1.0201.08-0001 ressurssidest.

LISA 2. KOOLITUSE PROGRAMM

15.aprill 2010	16.aprill 2010	17.aprill 2010
	<p>9:30 Hommikuring Kogunemise taustaks slaidid sotsiaalsete reklaamidega</p>	<p>9:30 Hommikuring: 1) virgestustegevus Padjaralli; 2) eelmise päeva grupitöö ja grupiesitluste analüüs</p>
	<p>10:00 Mina ja Shrek: 1) Kes Sa oled? Paaris teineteisega rääkimine; 2) Multikas Shrek & sibul > Hofstede kultuuride ja identiteedi mudel 3) Identiteedi ja diskrimineerimise mudel 4) Oma identiteedi molekuli koostamine ja teineteisega jagamine 5) Mis on identiteet ja miks see noorsootöös oluline on.</p>	<p>10:00 Ruumi leidmine: 1) Hart'i osalusredeli tutvustus; 2) Takistused noorsootöös; 3) viited materjalidele mitmekesisuse kohta; 4) tagasisidelehtede jagamine osalejatele.</p>
11:00 Registreerimine		
11:00 Kohvipaus		
<p>11:30 Sissejuhatus koolitusse: 1) tutvustusring, kus iga osaleja nimetab oma nime, eesti ja vene keele oskuse ning mida uut osaleja täna hommikul nägi; 2) ESF programmi tutvustamine, mille raames koolitus toimub; 3) Osalejate ootuste selgitamine õhupalli meetodil; reeglite loomine; 4) Koolituse programmi tutvustus; 5) tutvumine tutvumis-karusellis.</p>	<p>11:30 Mitmekesisus meie sees: 1) mäng õues erinevuste ja sarnasuste kohta – astu samm ringis sissepoole; 2) mäng astu samm edasi; 3) analüüs viimasest mängust kahes grupis – eestikeelses ja venekeelses; aruelu käigus toodi välja seos päriseluga, mida enda jaoks õpiti ning emotsioonid; 4) lühike kokkuvõtte gruppides arutatust suures ringis.</p>	<p>11:30 Mitmekesise noorsootöö kogemuste turg: 1) kokkuvõtte kursuse jooksul koostatud mõistetekaardist mitmekesisusest noorsootöös; 2) kogemuste vahetamine väikestes gruppides ja igähe poolt ühe kogemuse kirjeldamine A4 lehel; 3) kogemuste valik ja põhjalikum tutvumine kogemusega; 4) edasised sammud lubaduse andmisega ning osaleja valimisega, kellele 1 kuu pärast helistatakse.</p>
14:00 Lõunasöök	13:00 Lõunasöök	
<p>15:00 Mina noorsootöös Harjutus „Elujoon“ Osalejad joonistasid enda elujoone paberile, mõeldes eriti sellele, mis või kes on mind mõjutanud, kuidas on minu väärtused muutunud aja jooksul ja miks. Kuidas ja miks olen jõudnud noorsootöösse ning siia – noortega töötavatele inimestele mõeldud mitmekesisuse koolitusele? Igal osalejal oli võimalus anda ka teistele mõned soovitusel, kuidas oma elu paremini seada ning millest hoiduda (noorsootöös). Harjutus „Mida saan muuta“ Kuues grupis tehti kollaaži või joonistati poster teemal „Milliseid muutusi tahan ellu kutsuda noorsootöös“. Suunavad küsimused: 1. Kuidas on 2. Kuidas võiks olla 3. Mida teha, et oleks nii, kuidas võiks olla.</p>	<p>14:00 Mitmekesisus noorsootöös: Sissejuhatuses mäng märkamisest ja kõrvale jäämisest (Markerid ja näpud). 1) Teooria „sotsiaalsest väärtusest“; 2) Väited ja arutlus (vt lisa); 3) Täppide mäng – ruudud ja täpid, vaata kastist välja; 4) Mitmekesisus – mis see on? Mitmekesisuse tunnustamine ja väärtustamine; noorsootöö ja mitmekesisus – kus see kirjas on?; 5) Ahvid ja banaanid – arutlus; 6) Vihkamise kolmnurk – kui oled ükskõikne, siis osaled ka vihkamises; 7) Illustratsiooniks slaidid sotsiaalreklaamidest ja videod.</p>	<p>14:00 Lõpetamine: 1) personaalne analüüs õpitust käe meetodil; 2) tagasisidering koolitusest üldiselt; 3) tunnistuste andmine koos sibulaga, mis sümboliseerib mitmekihilist identiteeti.</p>
17:00 Kohvipaus	16:00 Kohvipaus	
<p>17:30 Noorsootöö ühiskonnas: 1) mäng 4 nurka üksteise</p>	<p>16:30 Mitmekesisus praktikas: 1) osalejad nimetavad hea</p>	

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

Haridus- ja Teadusministeerium

Eesti Noorsootöö Keskus

Koolitus on rahastatud Euroopa Sotsiaalfondi ning Eesti Vabariigi kaasrahastusel elluviidava programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ 1.1.0201.08-0001 ressurssidest.

15.aprill 2010	16.aprill 2010	17.aprill 2010
tundmaõppimiseks mitmekesisuse kontekstis; 2) noorsootöö seadusandlikud raamid meetodil noorsootöö bingo.	noorteprojekti tunnuseid, mis märgitakse suurele paberile, saavad jaotuslehe hea noorteürituse tunnustest; 2) osalejad jagunevad viieks grupiks täringu veeretamise abil; 3) grupid saavad ülesande ette valmistada etteantud üritus etteantud 3 sihtgrupile; 4) ülesanne on valmistada ette 10-minutline esitlus	
19:30 Pooltund iseendaga: 1) ringis iga osaleja ütleb tänase päeva tehnilise korralduse kohta, annab tagasisidet; 2) iga osaleja määratleb, kus ta paikneb noorsootöö ja mitmekesisuse kontekstis (selle sees, ühes valdkonnas, ühisosas, väljas mõlemast...) ning mis teda iseloomustab; panevad selle omale paberile kirja.	19:30 Pooltund iseendaga: 1) vihmamäng grupitööde rollist väljatulemiseks; 2) osalejad võtavad eelmisel päeval koostatud lehed oma paiknemisest noorsootöös ja mitmekesisuses ning kujutavad samal paberil, millist muutust nad tahaksid näha ehk mida nad tahaksid selles pildis muuta; 3) tagasisideringis ütleb iga osaleja, mida ta veel homse päeva jooksul siit koolituselt soovib saada.	
20:00 Õhtusöök	19:00 Õhtusöök	
21:00 Telesaade „Mitmekesisuse võlu ja valu“ näha mitmekesisust meie ühiskonnas. Kuidas ahistamine ja diskrimineerimine inimest puudutab? Kui sarnased on tegelikult meiega koos elavad inimesed, keda me kutsume erinevateks ja vähemuseks. Elav veebivideo – elava raamatukogu eeskujul.	20:30 Mitmekesisus praktikas: grupitöödena ettevalmistatud noortesündmuste tutvustamine	

Haridus- ja Teadusministeerium

ARCHIMEDES

Koolitus on rahastatud Euroopa Sotsiaalfondi ning Eesti Vabariigi kaasrahastusel elluviidava programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ 1.1.0201.08-0001 ressurssidest.

LISA 3. JAOTUSLEHT KOOLITUSEL KASUTATUD TERMINITE SELETUSTEGA

Sõnastik (K.A.S käsiraamat: <http://www.mitteformaalne.ee/index.php?file=99>)

Aktsepteerimine tähendab avalikult vähemuste, marginaalsete rühmade ja mittekonformistide eest seismist ja nende aktiivset toetamist (vt ka õ tolerants).

Diskrimineerimine tähendab, et erinevaid inimesi koheldakse ilma igasuguse objektiivse põhjusega samas olukorras erinevalt. Meie ühiskonnas esineb lai valik eri laadi diskrimineerimist. See skaala ulatub narrimisest ja kiusamisest teistsuguste eluviiside eiramise, füüsilise vägivalda ja lausa tapmisteni. Tuleb eristada struktuurilist diskrimineerimist, nagu seadusandlus, kriminaliseerimine ja patoloogiseerimine; institutsioonilist diskrimineerimist, nt geidel teatavatel tööpostidel mitte töötada laskmine, nende eiramine ja varjamine; ja individuaalset diskrimineerimist, nagu solvamine, vaimne ja füüsiline vägivald. Uued diskrimineerimisevastased seadused annavad kõikidele inimestele kõikides EL riikides õiguse saada võrdse kohtlemise osaliseks olenemata nende rassilisest või etnilisest päritolust näiteks töökohal või kutseõppes. Diskrimineerimise keeld, ehk teisisõnu võrdse kohtlemise põhimõtte tähendab, et ei tohi toimuda mitte mingisugust otsest ega kaudset diskrimineerimist rassilise või etnilise päritolu, religiooni või uskumuste, puude, vanuse või seksuaalse orientatsiooni alusel. Väljend „otsene diskrimineerimine“ tähistab olukorda, kus üht inimest koheldakse halvemini kui teist. Kaudne diskrimineerimine on olukord, kus esmapilgul neutraalne säte, kriteerium või tava paneb ühte vähemusrühma kuuluvad inimesed teistega võrreldes ebasoodsasse olukorda. Samas on võrdse kohtlemise printsiibi puhul lubatud mõned piiratud erandid, näiteks religioossete organisatsioonide eetose säilitamiseks või spetsiaalsete programmide loomiseks, mis peaksid vanemaid või nooremaid töötajaid tööturule integreerima.

Häbimärk ehk stigma on indiviidile iseloomulik joon, näiteks nahavärv või seksuaalne orientatsioon. Kui taoline joon märgistab inimese kui enamusest erineva, kasutatakse seda ära diskrimineerimise põhjusena. Kui nahavärv on nähtav häbimärk, mida ei saa peita, siis homoseksuaalsus on nähtamatu häbimärk, mis tähendab, et seda on raske märgata, kui inimene ise sellest avalikult ei räägi. Nähtamatud häbimärgid, nagu homoseksuaalsus, võivad viia raske dilemmani. Gei või lesbi teab, et kui ta kapist välja tuleb, saab tema nähtamatu häbimärk ilmseks. See võib neid haavatavamaks muuta, sest nii saavad inimesed nende häbimärki nende vastu ära kasutada.

Mitmekesisus ja mitmekesisuse haldamine. Mitmekesisus viitab erinevate nähtuste kogumile, mida iseloomustavad erinevused ja sarnasused, nagu rassiline ja etniline kuuluvus, religioon või uskumus, vanus, puue, seksuaalne orientatsioon ja identiteet. Mitmekesisuse haldamine tähendab, et ettevõtted võtavad aktiivselt kasutusele mitmekesisust soodustavaid poliitikaid, et julgustada erinevatest rassidest, erinevate seksuaalsete sättumuste ja identiteetide, füüsiliste puuete, vanuse ja sooga töötajaskonna tekkimist ettevõttes. Sellise poliitika rakendamine toob ettevõttele kaasa mitu erinevat kasutegurit, näiteks rahulolevamad töötajad ning parema töökeskkonna nii lühi- kui pikaajalises perspektiivis (vt <http://www.stop-discrimination.info>).

Sallivus ehk tolerants. Vastupidiselt aktsepteerimisele ei tähenda sallivus avalikult vähemuste, marginaalsete rühmade ja mittekonformistide eest seismist ja nende aktiivset toetamist, vaid tähistab pigem silmatorkamatut las-nad-olla-suhtumist (ladinakeelne tegusõna *tolerare* tähendab taluma, kannatama). Sallivus kirjeldab vaikivat nõusolekut inimeste eksistentsile, kes mõtlevad, käituvad, elavad ja näevad välja teisiti kui teised. Selles mõttes on sallivus nõrgem ja passiivsem mõiste kui aktsepteerimine. Mitte kõik inimesed ei austa ega hinda tolerantsust. Sallimatuse pärast ei

Haridus- ja Teadusministeerium

Koolitus on rahastatud Euroopa Sotsiaalfondi ning Eesti Vabariigi kaasrahastusel elluviidava programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ 1.1.0201.08-0001 ressurssidest.

saa kedagi kohtusse kaevata ja sallimatute inimeste suhtes ei saa sanktsioone rakendada. Sallivus esineb ainult abstraktsel tasandil, mitte konkreetsete käitumisreeglitena. Seetõttu pole võimalik seda ka kohustuslikuks käitumisviisiks muuta. Samuti võib tolerantsi igal ajal ilma igasuguste õigustusteta tagasi võtta.

Stereotüübid. Kinnistunud negatiivsed uskumused, mis on ühised ühele sotsiaalsele rühmale ja käivad mõne teise sotsiaalse rühma kohta. Stereotüüpe iseloomustavad üldistused ja etnotsentrism (liialdatult positiivsete omaduste külgepookimine enda rühmale ja negatiivsete joonte määramine väljaspool seisvale rühmale). Homoseksuaalsuse kohta on käibel neli liiki stereotüüpe: stereotüübid, mis seostuvad soolise mittekonformsusega (näiteks see, et lesbid on mehelikud); stereotüübid, mis seostuvad sotsiaalsete rollidega (lesbid, geid ja biseksuaalid on väidetavalt kõrvalekaldega ja rikuvad norme); stereotüübid, mis seostuvad suhete ja seksuaalkäitumisega (geid on väidetavalt pedofiilsed ja neil on väga palju juhuslikke partnereid; lesbidel on väidetavalt alles väljakujunemata seksuaalsus); stereotüübid, mis seostuvad homoseksuaalsuse põhjustega (homoseksuaalse poisi vanemad soovisid tütar, poisi elus puudus isakuju, seksuaalne väärkohtlemine ...).

Eelarvamus on hinnang, mis antakse teise inimese või rahva kohta ilma neid tegelikult tundmata. Eelarvamused võivad olla olemuselt nii negatiivsed kui positiivsed. Eelarvamused omandatakse osana sotsialiseerumisprotsessist ning neid on väga raske muuta või välja juurida. Seetõttu on oluline, et me oleksime nende olemasolust teadlikud.

Haridus- ja Teadusministeerium

ARCHIMEDES

Koolitus on rahastatud Euroopa Sotsiaalfondi ning Eesti Vabariigi kaasrahastusel elluviidava programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ 1.1.0201.08-0001 ressurssidest.

LISA 4. OSALEJATE KOGEMUSED MITMEKESISES NOORSOOTÖÖS

Kuulmaks teineteise kogemusi, võta ühendust kontaktisikuga, kes saab Sulle seda kogemust tutvustada.

Kogemus	Kontaktisik
Koloonia – kamp probleemseid lapsi; rahuldav õpitulemus; negatiivne reaktsioon kolleegidelt	Oliver Jakobson
Noorte oskused esmaabis – noortega koos tehtud ja organiseeritud (meeskonnatöö); noored erinevates situatsioonides (võistlejad); noorte (võistlejate) tagasiside	Katri Säkki
Olgu jääb meile päike – rahvusvaheline; eelarvamused; tüdruk	Bärbel Albert
Kihnu – teine kultuur; minu reeglid; märkame mitmekesisust	Triin Spitz
Fotonäitus – koht; materjalid; reklaam	Deniss Gostjuhhin
Reeglid LANK-is – käitumise reeglid; fraasid; mängud. Kõik vene ja eesti keeles.	Olga Kokšarova
Laager poistega – ühineda gruppi; tekitada huvi millegi vastu; ole ise huvitav!	Jelena Kulpina
Erinevad vanusegrupid – 7-18 eluaastat; kõikidele üheskoos toimivad arendavad tegevused; koostöö arendamine	Keiri Jaadla
Lastelaager – eri keelt kõnelevad noored; tegelikult mõistavad; võrdne suhtumine	Anu Lukk
Korraldan rahvusvahelise noorte konkursid, regionaalsed üritused, pühapäevakool, huvialakool, noorte teater	Sergei Burov
Oht kuulsustega (eriti kinnipeetavatega) – info liikumine; suhtlus meediaga; pori loopimine	Ilja Golumb
Filmiöö – noorte omaalgatus; läbimõeldud üritus; noorte tagasiside	Piia Naber
Rahvusvaheliste konkursside organiseerimine ja korraldamine – erinevate kultuuridega tutvumine; erinevatesse maadesse reisimine; sõbrad ja kogemused	Olga Müller
Lastekodulaste laager – tugev rühmasisene omakohus; terav killustatus isegi ühtses rühmas; ei usaldata võõrast	Kersti Kruus
Seikluslaager – erineva taustaga noored; eelarvamustevaba suhtumine; kõikidele põnevate võimaluste väljapakumine	Denis Žirnov
Õõaktiiv – kõik on vabatahtlik; ebatavaline olukord; väga palju ideid mitmeteks üritusteks aastaks	Ljudmilla Jurassova
Linnamäng – kõikidele soovijatele; tutvustav liikumist pakkuv mäng; ei ole kaotajaid	Svetlana Logussova
Sõbrapäev – kõikide soovijate kaasamine, mitte ainult noorte; probleem reklaamiga, informatsiooni levitamine; õige läbiviimise vormi, aja ja kestvuse valimine	Dina Ivanova
Töö laagris (erinevatest riikidest ja linnadest lapsed); võimalus lapsevanematega konsulteerida laste kasvatuse ja omavaheliste suhete küsimuses; projekti vormis reisi organiseerimine ja läbiviimine mööda Eestit; mängude pagas noortele	Anastassia Kuzmina
Hüperaktiivsete laager – tähelepanu vajadus; enesekontrolli kaotamine; mõistmine	Kairi Allvee

Haridus- ja Teadusministeerium

Koolitus on rahastatud Euroopa Sotsiaalfondi ning Eesti Vabariigi kaasrahastusel elluviidava programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ 1.1.0201.08-0001 ressurssidest.

LISA 5. HEA ÜRITUSE NÕUDED

Hea ürituse nõuded:

Programmi koostamisel esita endale küsimused:

1. Kas see vastab selles laagris kehtivatele nõuetele?
2. Kas see on ohutu?
3. Kas see on sobiv sellele vanuserühmale?
4. Kas see on huvitav ja lõbus?
5. Kas see suurendab lapse oskusi, tõstab enesehinnangut?
6. Kas on olemas vastav juhendaja?
7. Kas selleks on piisavalt aega?
8. Kas selleks vajaminevad vahendid on olemas?
9. Kas see hõlmab kõiki lapsi?
10. Kas see võib teisi solvata?
11. Kas lapsed saavad osaleda programmi planeerimises?

12 - astmeline programmiplaan:

1. Põhjus/ sissejuhatus – MIKS?
2. Eesmärgid – MIDA tahad saavutada?
3. Juhtimine – KES teeb? Kui palju tegijaid on vaja?
4. Programm – MIDA teed? Mis on sisu?
5. Ajakava ja tegevuse kirjeldus – KUIDAS teed?
6. Asupaik – Millist kohta ning tingimusi on vaja? Juurdepääs ehk kuidas kohale saab?
7. Varustus – MIS tegemiseks vaja läheb?
8. Eelarve – Kui palju maksab? Kust raha saab (osavõtumaksud, toetused jt)?
9. Paberitöö – Registreerimislehed, terviseankeedid, võistkonnaleht jne.
10. Reklaam – Mis infot jagate? Kuidas infot jagate?
11. Hinnang ja aruandlus – Kuidas kavandatud programmile hinnangut tehakse? Kellele ja kuidas tehakse aruanded?
12. Läbiviimine – Registreerimine, reeglid, muud nõuanded läbiviijatele

Haridus- ja Teadusministeerium

Koolitus on rahastatud Euroopa Sotsiaalfondi ning Eesti Vabariigi kaasrahastusel elluviidava programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ 1.1.0201.08-0001 ressurssidest.

Lisa 6. Mitmekesisus meie sees. Rollid ja küsimused.

Ты 57-летний еврейской национальности женщина работающая актриссой. Sa oled 57-aastane juudi rahvusest näitlejana töötav naine.

Ты дочь местного банкира. Изучаешь первый год в университете экономику и международные отношения. Sa oled kohaliku pankuri tütar. Õpid esimest aastat ülikoolis majandust ja rahvusvahelisi suhteid.

Ты 16 летняя девушка исламского вероисповедания, чьи родители саблюдают традиции, глубоко верующие люди. Sa oled islami usku 16-aastane tüdruk, kelle vanemad on traditsioonidest kinnipidavad, sügavalt usklikud inimesed.

Ты молодой человек, который сейчас проходит службу в армии. Sa oled noormees, kes läbib hetkel ajateenistus.

Ты 17 летняя цыганская девушка, которая не окончила основную школу. Sa oled 17-aastane roma (*mustlane*) tüdruk, kes ei ole lõpetanud põhikooli.

Ты 34 летний мужчина гомосексуалист, русской национальности, владелец маленькой фирмы. Sa oled 34-aastane vene rahvusest homoseksuaalne mees, kes on väikefirma omanik.

Ты 21 летняя женщина с психическим недостатком. Sa oled 21-aastane vaimupuudega naine.

Ты 23 летний ВИЧ позитивный студент. Sa oled 23-aastane HIV+ üliõpilane.

Ты беженец из курдистана. Sa oled põgenik Kurdistanist.

Ты 29 летняя проститутка обслуживающая высший класс. Sa oled 29-aastane kõrgklassi teenindav prostituut.

Ты 19 летняя проживающая в детском доме и учащая в профтехучилище девушка. Sa oled noor 19-aastane, lastekodus elav ja kutsekoolis õppiv noor naine.

Ты мать двоих детей уволенна пару месяцев назад из завода и не владеешь государственным языком. Sa oled paar kuud tagasi tehastest koondatud riigikeelt mittevaldav 2 lapse ema.

Ты президент молодежного собрания Кескэраконд. Sa oled Keskkerakonna noortekogu president.

Ты иностранный студент из Китая, который остался жить после учёбы в Эстонии. Sa oled Hiinast pärit välisüliõpilane, kes jäi pärast õpinguid edasi Eestisse elama.

Ты дочь Финского посла. Sa oled Soome suursaadiku tütar.

Haridus- ja Teadusministeerium

Koolitus on rahastatud Euroopa Sotsiaalfondi ning Eesti Vabariigi kaasrahastusel elluviidava programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ 1.1.0201.08-0001 ressurssidest.

Ты руководиткль успевающей транзитной фирмы. Sa oled eduka transiidifirma juht.

Ты несколько лет назад овдовевшая на пенсии учительница, которая живёт в 3-ёх комнатной квартире в центре города. Sa oled paar aastat tagasi lehestunud pensionipõlve pidav õpetaja, kes elab üksi kesklinnas 3-toalises korteris.

Ты сожитель художника, который зависим героином. Sa oled kunstnikust heroiniisõitlase elukaaslane.

Ты 22 летняя лезбиянка, которая воспитывает годовалого сына с партнёршей. Sa oled 22-aastane lesbi, kes kasvatab koos partneriga 1-aastast poega.

Ты смуглая молодая женщина работающая моделью. Sa oled mustanahaline modellina töötav noor naine.

Ты 47 летний бедомный. Sa oled 47-aastane kodutu.

Ты старший сын большой семьи живущей на хуторе, 19 летний молодой человек, который приехал учиться в город. Sa oled suure, maal, väga väikeses külas elava pere vanim poeg, 19-aastane noormees, kes on tulnud linna õppima.

Ты месяц назад освободившийся из тюрьмы 34 летний мужчина. Oled kuu aega tagasi vanglast vabanenud 34-aastane mees.

Sammud:

- Sul pole kunagi olnud raskeid rahaprobleeme
- Sul on korralik elukoht telefoni ja telekaga
- Sulle tundub, et su keelt, religiooni ja kultuuri austatakse ühiskonnas, kus sa elad
- Sulle näib, et sinu arvamused sotsiaal-poliitilistele teemadel loevad ja sind kuulatakse
- Teised inimesed konsulteerivad sinuga erinevatel teemadel
- Sul pole ohtu ega hirmu, et politsei sind kinni võiks pidada
- Sa tead, kust vajadusel abi otsida
- Sa pole kunagi tundnud end diskrimineerituna oma päritolu ja isiku pärast
- Sul on oma vajadustele vastav sotsiaalne ja tervisealane kaitse
- Sa saad kord aastas puhkusele sõita
- Sul on võimalus kutsuda sõpru enda juurde õhtust sööma
- Sul on huvitav elu ja sa oled oma tuleviku suhtes positiivne
- Sulle tundub, et saad õppida, mida tahad ja valida sellise töö, mis sulle meeldib
- Sul pole hirmu, et sind võidakс tänaval või meedias ahistada või rünnata
- Sa saad kohalikel ja üleriigilistel valimistel hääletada
- Sa saad tähistada kõige olulisemaid tähtpäevi ja pühi koos oma sõprade ja perega
- Sa saad osaleda välismaal rahvusvahelisel seminaril
- Sa saad kord nädalas teatris käia

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

Haridus- ja Teadusministeerium

Eesti Noorsootöö Keskus

Koolitus on rahastatud Euroopa Sotsiaalfondi ning Eesti Vabariigi kaasrahastusel elluviidava programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ 1.1.0201.08-0001 ressurssidest.